

Ιταλική έκδοση

Στην Ιταλία η βιβλιογραφία με θέμα την πολύνεκρη βομβιστική επίθεση στην Πλατεία Φοντάνα του Μιλάνου και την στρατηγική της έντασης της δεκαετίας του '70 είναι πλέον απέραντη. Μεγάλο μέρος της είναι έρευνες των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών και δημοσιογράφων. Δυστυχώς, λιγότερο χρήσιμες είναι οι δικογραφίες και οι αποφάσεις των δικαστηρίων. Επίσης πλούσια είναι στην Ελλάδα η βιβλιογραφία με θέμα τη στρατιωτική δικτατορία της 21^{ης} Απριλίου. Προπαντός στην τελευταία εικοσαετία κυκλοφόρησαν δεκάδες μελέτες γύρω από το στρατιωτικό καθεστώς και τη δημοκρατική αντίσταση εναντίον του. Είναι έργα που ως επί το πλείστον βασίζονται σε μαρτυρίες των πρωταγωνιστών και σε ντοκουμέντα προερχόμενα από τα αρχεία ξένων χωρών, αφού τα ελληνικά αρχεία είναι απροσπέλαστα ή άδεια.

Ήρθε λοιπόν η κατάλληλη στιγμή για να συνδεθούν τα δυο θέματα, η ελληνική δικτατορία και οι τυφλές βομβιστικές επιθέσεις στην Ιταλία. Η διασύνδεση, για να είμαστε ειλικρινείς, είχε γίνει αμέσως την επομένη της πολύνεκρης έκρηξης στις 12 Δεκεμβρίου 1969 στο Μιλάνο, όταν κάποιες βρετανικές εφημερίδες του προοδευτικού χώρου κατηγόρησαν ανοιχτά την ελληνική χούντα για την τρομοκρατική επίθεση, επισυνάπτοντας μάλιστα ένα αποκαλυπτικό ντοκουμέντο προερχόμενο από την ηγεσία του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών.

Από τότε όμως οι αποκαλύψεις ήταν μάλλον περιορισμένες. Εκείνα τα χρόνια η δράση των ελλήνων συνταγματαρχών στην Ιταλία γινόταν αντιληπτή εξ αιτίας των τραμπουκισμών και του συστηματικού χαφιεδισμού της φοιτητικής οργάνωσης των χουντικών φοιτητών. Ενώ ο αριστερός τύπος παρακολουθούσε από κοντά τα ταξίδια στην Ιταλία του αρχηγού του Κινήματος 4 Αυγούστου Κώστα Πλεύρη, ο οποίος εθεωρείτο ότι είχε αναλάβει, για λογαριασμό του στρατιωτικού καθεστώτος, να επιτηρεί τις εξελίξεις της «εθνικής επανάστασεως» στην Ιταλία. Ήταν μια εικόνα μάλλον θολή, βασισμένη σε ασαφείς κι ενίοτε αντιθετικές πληροφορίες. Τα πράγματα δεν βελτιώθηκαν όταν το καθεστώς κατέρρευσε με ντροπιαστικό τρόπο το καλοκαίρι του 1974 και οι ιταλοί εισαγγελείς υπέβαλαν αιτήματα δικαστικής αρωγής. Ο τρόπος με τον οποίο είχε αποκατασταθεί στην Ελλάδα η κοινοβουλευτική δημοκρατία δεν διευκόλυνε καθόλου την έρευνα γύρω από όσα είχαν συμβεί κατά την επταετία. Ακόμη και οι πιο απάνθρωποι βασανιστές, τους οποίους πολλάκις είχε καταγγείλει το Συμβούλιο της Ευρώπης, καταδικάστηκαν σε σκανδαλωδώς επεικέις ποινές. Σε αυτό το κλίμα οι αξιωματούχοι των υπουργείων δεν είχαν καμία πρόθεση να αποκαλύψουν στην ιταλική δικαιοσύνη ο,τι ενδεχομένως γνώριζαν περί ανατρεπτικών ενεργειών της χούντας στο εξωτερικό.

Ο δημοσιογράφος Δημήτρης Δεληολάνης

Ο δημοσιογράφος Δημήτρης Δεληολάνης θεώρησε ότι, μισό αιώνα αργότερα, διαθέτουμε πλέον ικανοποιητικά ντοκουμέντα και τεκμήρια ώστε να καλύψουμε εκείνο το κενό και να ερευνήσουμε σε βάθος για τις τρομοκρατικές επιχειρήσεις του στρατιωτικού καθεστώτος στην Ιταλία.

Κυκλοφόρησε έτσι από τον εκδοτικό οίκο Fandango η Ρώμης η πλούσια και καλά τεκμηριωμένη έρευνα του με τίτλο *Colonnelli. Il regime militare greco e la strategia del terrore in Italia* («Συνταγματάρχες. Το ελληνικό στρατιωτικό καθεστώς και η στρατηγική του τρόμου στην Ιταλία»).

Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η χούντα της 21^{ης} Απριλίου προσπάθησε να κάνει «εξαγωγή επαναστάσεως» στην Ιταλία. Μια προσπάθεια επίμονη, αδρά χρηματοδοτούμενη, που βασιζόταν στη συνεργασία με τις ιταλικές μυστικές υπηρεσίες και τις φασιστικές οργανώσεις που είχαν υπό τον έλεγχο τους.

Η πολύνεκρη σφαγή στην Αγροτική Τράπεζα του Μιλάνου και η στρατηγική της έντασης δεν ήταν σχέδια ελληνικής επινώησης, γράφει ο Δεληολάνης. Ήδη από το 1960 η ιταλική αυταρχική δεξιά κατέστρωνε, ενίοτε με τη βοήθεια του Τομ Καραμεσίνη, που αμέσως μετά την Αθήνα είχε αναλάβει σταθμάρχης της CIA στη Ρώμη, πολλαπλά σχέδια συνταγματικής εκτροπής προκειμένου να μπει φραγμός στα αριστερά ανοίγματα των χριστιανοδημοκρατών: προς τους σοσιαλιστές το

Οι μυστικές επιχειρήσεις της χούντας στην Ιταλία. Ένα βιβλίο του Δεληολάνη

1963, προς τους κομμουνιστές το 1969.

Οι νεοφασίστες τρομοκράτες που σχεδίασαν τη σφαγή στην Πλατεία Φοντάνα δεν επέλεξαν τυχαία την ημερομηνία της 12^{ης} Δεκεμβρίου 1969. Ήταν η ημέρα που αποφασίστηκε η αποπομπή της Ελλάδας από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η μεγαλύτερη διπλωματική ήττα του στρατιωτικού καθεστώτος ήταν έργο του ιταλού υπουργού Εξωτερικών Άλντο Μόρο, που είχε την εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η Ιταλία έπρεπε να πληρώσει γι' αυτό. Για τους πολυάριθμους πράκτορες της χούντας (πολλά τα ονόματα στο βιβλίο) στην Ιταλία δεν ήταν δύσκολο να εντάξουν τους δικούς τους στόχους στα ευρύτερα σχέδια αποσταθεροποίησης της Ιταλίας προκειμένου να επιβληθεί μια αυταρχική σταθερότητα. Οι δεσμοί με το ιταλικό παρακράτος ήταν γεροί και περνούσαν μέσω των ισχυρών αμερικανικών μηχανισμών του Ψυχρού Πολέμου. Σύμφωνα με δικαστικά ντοκουμέντα και μαρτυρίες που αποκαλύπτονται για πρώτη φορά στο βιβλίο, τον Γεώργιο Παπαδόπουλο και άλλους πρωτεργάτες του πραξικοπήματος χρηματοδοτούσε ήδη πριν από την 21^η Απριλίου ο Μικέλε Σιντόνα, ο διαβόητος τραπεζίτης της μαφίας, που ήταν σε στενή επαφή με το αμερικανικό βαθύ κράτος.

Σημαντικό ρόλο στην επίθεση αποσταθεροποίησης της Ιταλίας διαδραμάτισε η οργάνωση των ελλήνων χουντικών φοιτητών ΕΣΕΣΙ (Εθνικός Σύνδεσμος Ελλήνων Σπουδαστών Ιταλίας), στους κόλπους της οποίας είχαν αξιοσημείωτη παρουσία τα μέλη της ελληνικής νεοφασιστικής οργάνωσης Κίνημα 4^{ης} Αυγούστου. Ο συγγραφέας επιμένει ιδιαίτερα στον κεντρικό ρόλο που διαδραμάτισαν ο Πλεύρης και η 4^η Αυγούστου, μια ολιγάριθμη οργάνωση αλλά πλήρως εντεταγμένη στον ογκώδη αντικομμουνιστικό μηχανισμό που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα μετά τον εμφύλιο πόλεμο και με στενές σχέσεις με ιταλούς κι ευρωπαίους νεοφασίστες. Ο Πλεύρης θα αναλάβει να καθοδηγήσει την «σκληρή πτέρυγα» της χούντας, η οποία φιλοδοξούσε να μετατρέψει μια στρατιωτική δικτατορία αμβλυνόων και φανατικών αντικομμουνιστών σε μουσολινικού τύπου καθεστώς. Η ΕΣΕΣΙ καλείτο να αποτελέσει τον πυρήνα αυτού του μελλοντικού «χουντικού κόμματος» και η απόπειρα εξαγωγής της «στρατιωτικής επανάστασης» στην Ιταλία ήταν η μεγάλη δοκιμασία της φιλοφασιστικής πτέρυγας του καθεστώτος.

Τώρα βεβαίως γνωρίζουμε ότι το σχέδιο απέτυχε παντελώς. Η προβοκάτσια να αποδοθεί στους αναρχικούς η ευθύνη για τους νεκρούς της Πλατείας Φοντάνα κατέρρευσε παταγωδώς, όπως ναυάγησε μέσα σε έναν ωκεανό γελοιοτήτας και η απόπειρα πραξικοπήματος του πρίγκιπα Γιούνιο Βαλέριο Μποργκέζε. Έχει μεγάλο ενδιαφέρον η περιγραφή που γίνεται στο βιβλίο των επακόλουθων που είχαν τα γεγονότα αυτά στους κόλπους της ελληνικής χούντας. Σε κατάσταση διάλυσης από τις σφοδρές εσωτερικές έριδες, χωρίς να διαθέτει σαφές πολιτικό σχέδιο, η χούντα τελικά επέλεξε να κάνει πραξικόπημα σε μια άλλη γειτονική χώρα, την Κυπριακή Δημοκρατία. Η

Οι μυστικές επιχειρήσεις της χούντας στην Ιταλία. Ένα βιβλίο του Δεληολάνη

Τουρκία, που από χρόνια εποφθαλμιούσε την νήσο, δεν άφησε να χαθεί η ευκαιρία και αμέσως κατέλαβε στρατιωτικά σχεδόν το ένα τρίτο του εδάφους της.

Μπροστά σε αυτή την καταστροφή, το καθεστώς διαλύθηκε, εξανεμίστηκε. Ο Δεληολάνης περιγράφει με πολλές λεπτομέρειες τα πρακτικά των συναντήσεων του αμερικανού απεσταλμένου με τον τότε αρχηγό της χούντας Δημήτριο Ιωαννίδη, ο οποίος εξίσταται, απειλεί, σπάει ποτήρια, παραμιλά για το Βυζάντιο, ψεύδεται και διαψεύδει τον εαυτό του. Στο τέλος οι συνάδελφοι του, αρχηγοί των τριών Όπλων, τον έπεισαν να γυρίσει στον στρατώνα. Πήραν τηλέφωνο τον πρώην πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, αυτοεξόριστο στο Παρίσι, και τον έπεισαν να αναλάβει ξανά την πρωθυπουργία. Ήταν το τέλος μια τραγικής και πολύ οδυνηρής περιπέτειας, που αιματοκύλησε όχι μόνον την Ελλάδα αλλά και την Ιταλία και την Κύπρο.

Οι μυστικές επιχειρήσεις της χούντας στην Ιταλία. Ένα βιβλίο του Δεληολάνη

Dimitri Deliolanes COLONNELLI

Il regime militare greco
e la strategia del terrore in Italia

DOCUMENTI

FANDANGO
LIBRI